

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף לו

תנו רבנן: נחלקו התנאים האם אפשר לצאת ידי חובה (בלילה הראשון) במצה מ'מעשר שני' (כשאוכלה בירושלים)? דבר זה תלוי בלימוד מהמילה 'לחם עני' שהכתיב שלה חסר והקרי מלא 'עוני'. לדעת רבי יוסי הגלילי לומדים מהקרי, והצליל של 'עוני' דומה ל'אוני' - לדרוש שצריך לאכול את המצה גם באנינות, שלא כמעשר שני שנאמר עליו 'לא אכלתי באוני ממנו'. ('און' = אדם שמת קרובו שאסור באכילת בשר ויין). לדעת רבי עקיבא לומדים מהכתיב לשון 'עניות' שאין יוצאים במצה 'עשירה' הנילושת ביין ושמן ודבש. ומהקרי לומדים לשון 'עניית דברים' שצריך לומר על המצה את ההגדה של פסח ואת ההלל.

והתניא: לדעת רבן גמליאל אין לשין את העיסה ביין ושמן ודבש, מפני שהיא ממהרת להחמיץ וקשה לשמור עליה, ולכן אם עבר ואפה תישרף מיד. לדעת חכמים מותר ללוש בהן. רבן גמליאל מודה שמותר 'לקטף' (= למרוח על העיסה לפני האפיה) ביין שמן ודבש.

אין לשין את העיסה בחלב: מחשש שלא יאכלו אותה בטעות עם בשר, ולכן אם עבר ולש - הפת אסורה באכילה אפילו בפני עצמה.

כעין תורא: רש"י פירש כמות קטנה כמו עין של שור, שאז אין לחוש שישאר לו פת ויבוא לידי תקלה. הרמב"ם פירש בצורה מיוחדת כעין שור מותר, שאז לא יתבלבל ויאכל אותה עם בשר. (להלכה נפסקו שני הפירושים, ומכאן הצורה המיוחדת של בורקס חלבי).

לישה בפושרין: אסור לעשות כן במצה מפני שחמימות המים ממהרת להחמיץ. אבל בקרבן מנחה הבאה מצה מותר, מכיון שהכהנים זריזין הם ויזהרו שלא תחמיץ המנחה. הגמרא בהמשך תבאר שאמנם הלישה של המנחה כשירה בזר, אבל חייבים ללוש אותה בעזרה בכלי שרת, וכיון שהמקום הוא 'מקום זריזים' אין לחוש שתחמיץ כי הכהנים ילמדו את הבעלים להיזהר.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

לתיתה: שריית החטים במים בכדי לקלף את קליפת הגרעין וליצור קמח נקי – אסורה גם במנחות. טעם הדבר כי את הקמח היו מביאים הבעלים מבתם ויש לחוש לחימוץ.

מנחת העומר: מותר אפילו ללנות אותה, מכיון שהיא 'קרבן ציבור' ההתעסקות בה נעשית על פי בית דין שהם זריזין שלא להחמיצה.

תנו רבנן: לא יוצאים ידי חובת אכילת מצה במצה שהיא מביכורים (כגון כהן שהביאו לו חיטים לביכורים והוא אפה מהם מצות), לפי שלגבי מצה נאמר שהיא נאכלת "בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם" וביכורים נאכלים רק בירושלים, דברי ר"י הגלילי.

ולדעת רבי עקיבא הטעם הוא לפי שמצה ומרור נכתבו יחד בתורה ללמדנו שכשם שמרור הוא מין שלא מביאים ממנו ביכורים (= ביכורים הם רק מז' המינים) כך מצה שיוצאים בה ידי חובה היא איננה ביכורים.

אם כך, אולי נאמר שמצה העשויה מחיטים ושעורים לא יוצאים בה ידי חובה בגלל שזה מין שמביאים ממנו ביכורים? תלמוד לומר "מצות מצות" ריבה, כלומר שלכך נאמר בתורה "מצות" כמה פעמים כדי לרבות שיוצאים במצה העשויה מחיטים ושעורים ידי חובה.

אם כך, אולי נאמר שהפסוק ריבה אף מצות ביכורים? אומרת הגמרא שאכן רבי עקיבא חזר בו.

מעשר שני נאכל רק בירושלים. הברייתא מבארת שיוצאים ידי חובה במצה מעשר שני למרות שהיא לא נאכלת "בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם" אלא רק בירושלים, כיון שיש אופנים שכן אפשר לאוכלה "בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם" - כגון מעשר שני שנטמא, שאז לדעת רבי אלעזר פודים אותו ואוכלים אותו בכל מקום. אבל ביכורים אין להם היתר אכילה מחוץ לירושלים לעולם.

קושיא על ר"י הגלילי: מדוע הוא מיעט מצת ביכורים מהפסוק "בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם"? והרי הוא יכול ללמוד זאת מהפסוק שנאמר על מצה שהיא "לֶחֶם עֲנִי" וכפי שהובא לעיל - שדורשים כאילו כתוב "לֶחֶם אֲנִי" כלומר שיוצאים ידי חובה רק במצה שנאכלת גם באינות (= צער) ולא בביכורים שנאכלים רק בשמחה?

מחלוקת תנאים בעניין אכילת ביכורים לאונן: לדעת חכמים ביכורים אסורים לאונן, לפי שהם הוקשו למעשר שני האסור לאונן. ולדעת רבי שמעון ביכורים מותרים לאונן

לפי שהם קרויים 'תרומה' המותרת לאונן. ומה שנאמר בביכורים לשון שמחה - **"וְשִׂמְחֶתָּ בְּכָל הַטֹּיב"** זה בא ללמדנו לעניין קריאת הפרשה שקורא האדם המביא את הביכורים (= פרשת "ארמי אובד אבי" עד "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה'" בדברים כ"ו י'), שהוא קורא אותה רק בזמן שמחה, דהיינו מחג השבועות ועד חג הסוכות שאז האדם שרוי בשמחה על קצירת ולקיטת תבואתו.

תנו רבנן: מצה נקראת **"לֶחֶם עֲנִי"**, ללמדנו שלא יוצאים ידי חובה במצה חלוטה ברותחים, ולאשישה (= גלוסקא גדולה), לפי שהם חשובות ואינם נקראות "לֶחֶם עֲנִי". א"כ אולי נאמר שיוצאים ידי חובה רק ב'פת הדראה' (= פת קיבר העשויה מקמח גס)? תלמוד לומר **"מִצֹּת מִצֹּת"** ריבה, ללמדנו שיוצאים ידי חובה אפילו במצות שאכל שלמה המלך (= שהיה מעונג ואכל מצות העשויות מסולת נקיה).